

Luboš Švec

Posudek bakalářské závěrečné práce Šárky Svobodné, *Sovětská anexe a okupace Estonska*, Praha, FSV UK 2011, 59 s.

Zpracování tak diskutabilního tématu, jako je estonská a ruská interpretace událostí začátku druhé světové války, které vedly ke ztrátě suverenity Estonska a jeho anexi, a místo těchto událostí v kolektivní paměti, bezesporu klade značné nároky na diplomanta. Autorka z obsáhlé literatury určila základní práce, klíčové pro hlavní proudy interpretace a s nimi pak v textu pracuje při rozboru způsobu selekce a interpretování těchto klíčových faktů.

Je třeba ocenit, že autorce se podařilo pro bakaláře bezesporu analyticky náročné téma zpracovat na velice dobré úrovni, což znamenalo: ujasnit základní pojmové kategorie, faktografický rámec technologie anexe Estonska do SSSR a poté porovnat argumentaci, sémantiku formulací výchozí pozice a vývoj argumentačních linií a jejich střetnutí v umělecké symbolice v podobě boje o pomníky estonských a sovětských vojáků. Typologicky diferencuje použitou literaturu na nacionální estonský a sovětský diskurs; na sovětský pak navazuje současný oficiální ruský. Vedle těchto oficiálních proudů autorka věnuje pozornost kritickým pracím historiografie, které reprezentuje na estonské straně kniha *Silent Submission* ředitele Historického ústavu EAV Magnuse Ilmjärva a na ruské straně historičky Jeleny Zubkové. Autorka rozbořem ruských historických didaktických prací zřetelně potvrzuje návrat oficiální „putinovské“ k sovětské předgorbačevské argumentaci, což je patrné i v učebnicích nebo nedávno vydaných *Dějínách Lotyšska* od Institutu strategických issledovanij. Š. Svobodná na základě rozboru literatury však odmítá zjednodušující dělicí čáru jen na základě etnického vymezení. Z ruských prací naopak oceňuje (ostatně v souladu s řadou pozitivních recenzí v relevantních historických odborných časopisech) kritickou knihu Jeleny Zubkové *Pribaltika i Kreml*.

Osvětlení interpretačních modelů a jejich rozdílů autorce umožňuje pochopit a vysvětlit pozadí politických konfliktů devadesátých let a současnosti mezi estonskou a ruskou diplomacií i v rovině etnického konfliktu mezi Estonci a ruskou menšinou v Estonsku. Zásadní rozdíly v interpretaci války, vyhocené konfliktem o „bronzového vojáka“ v Tallinnu na jaře 2007, zřetelně ukázaly existenci dvou paralelních, obtížně slučitelných kolektivních identit, jimž právě takto generované historické vědomí se stává překážkou integrace.

Pozornost zaslouží kapitola věnovaná právní diskusi nad výkladem termínu okupace. Zde by bylo vhodné doplnit použitou literaturu o německého právního historika Borise Meissnera, který se dlouhodobě věnoval pobaltské problematice. Vedle termínu okupace, jehož přímé ztotožnění s vojenským charakterem může být zavádějící, by bylo vhodné podrobněji rozebrat definici agrese (přímé i nepřímé) a agresora v kontextu 30. let ve smlouvách, podepsaných SSSR a jeho sousedy včetně Estonska 3.7.1933.

Práce je psána přehledně, kultivovaným jazykem s minimem nepřesností. Menší připomínky k textu: S. 8 Päts byl po vyhlášení výjimečného stavu ve funkci prezidenta – regenta, skutečným prezidentem se stal až na jaře 1938.

S. 8 Považuji na nutné upřesnit ruskou stranou užívaný eufemismus, na nějž jsem upozornil, který Š. Svobodná podrobněji nezmiňuje - „vchožděnije v sostav SSSR“.

S. 20 Správný termín má znít Baltická dohoda, použitý termín Baltská dohoda by odkazoval pouze na Lotyšské a Litevce.

S. 38 Kapitola nazvaná Estonský idealismus by přesněji měla znít Estonská idealizace.

Tyto připomínky jsou marginálního charakteru. Práce Š. Svobodné volbou tématu a úrovní zpracování zřetelně přesahuje běžný standart bakalářských prací. Zaslouží si nejen hodnocení výborně, ale i doporučení k tisku.

.....

Doc. PhDr. Luboš Švec, CSc.